

Grafické diela 17. a 18. storočia zo zbierok SNG a GMB ako predmet teatrologického bádania

Tomáš Surý

Abstrakt: V rámci oživovania ducha barokových divadelných predstavení je jednou z ciest aj snaha o oživenie historicky poučenej scénickej a kostýmovej výpravy a dobového herectva a gestiky. Vo všetkých uvedených parametroch ide o pomerne komplikovaný krok. Zatiaľ čo hudobná stopa starej hudby vychádza z dobových traktátov a učebníc, pri problematike scénografie, kostýmu a javiskového pohybu a herectva predsa len sú režisér, výtvarník a teatroológ náchylní spoliehať sa na obrazový materiál. Ten je z 90 % umeleckej povahy. Ak má byť dielo výtvarného umenia východiskovým vzorom pre živú javiskovú realizáciu, treba ale poznať viacero dobových konvencií, ktoré determinujú možnosť priameho kopírovania vybraného vzoru. V prvom rade treba grafiku, maľbu alebo sochu neprestať vnímať ako umelecké dielo, ktoré síce zobrazuje určitú konkrétnu performačnú aktivitu, ale zostáva popri tom svojbytným umeleckým dielom a treba ho vnímať ako výtvarný artefakt. Tiež je dôležité poznať dobové divadelné normy. Zreteľ treba brať aj na sociálnu funkciu divadla a hudby a jej zobrazovania vo výtvarnom umení.

Počas svojho výskumu čiastočne som spracoval len grafické zbierky Slovenskej národnej galérie, Galérie mesta Bratislavy a Múzea Divadelného ústavu v Bratislave, pričom by bolo treba pokračovať v ďalších zbierkotvorných inštitúciách, ako sú Historické múzeum Slovenského národného múzea, Západoslovenské múzeum v Trnave, Čaplovičova knižnica v Dolnom Kubíne a pod.

Kým hudobná stránka starej hudby je už celkom spätá s barokovou interpretáciou (hrať barokovú hudbu na moderných nástrojoch je dnes vlastne všeobecne vnímané ako anachronizmus), vizuálna stránka nemá takú jednoduchú cestu a je to do istej miery pochopiteľné.

Výtvarné umelecké dielo treba podrobiť kritickému čítaniu, treba mať na zreteli dobovú štylizáciu, ktorá je vecou umeleckého spracovania, ale aj módy, ďalej určitú idealizáciu, dobový ideál krásy, ale aj dobové divadelné normy. Spoznanie týchto noriem nám pomôže spoznať ducha doby. Akýkoľvek záznam dobového divadelného predstavenia nie je úplnou realitou, preto ju ani ako úplnú realitu nemožno brať. Ale iná možnosť, než sa ňou inšpirovať, vlastne nie je.

Kľúčové slová: grafika – baroková inscenačná prax – stará hudba.

Graphical works of the 17th and 18th centuries in the collections of the Slovak National Art Gallery and the Bratislava City Art Gallery as an object of theatrological research

Abstract: One of the ways how to revive the spirit of baroque theatrical performances is the effort to revive the history based stage and costume settings and the contemporary acting including gesticulation. It is a rather complicated step in all the mentioned parametres. Whereas the musical track of early music draws from contemporary tractates and textbooks, with scenography, costumes, stage movement and acting the director, the artist and the theatrologist are inclined to rely on pictorial material. It is, 90 per cent, of artistic nature. If, however, a visual work of art is to be a starting point and a model for a live stage realisation, one must be familiar with several contemporary conventions that determine the option of direct copying of a selected model. In the first place, one should not stop perceiving a print, a painting or a statue as a work of art which, although depicting a certain concrete performing activity, still remains an independent artistic work and one must perceive it as such, i.e., as a visual art artefact. It is also important to be familiar with the contemporary theatrical standards. The social function of theatre and music and their depiction in visual art must be taken into account as well.

In the course of my research I have partially processed just the graphical collections of the Slovak National Art Gallery and the Bratislava City Art Gallery as well as those in the Theatre Institute Museum in Bratislava. It would be necessary to continue the research in further collection creating institutions such as the Historical Museum of the Slovak National Museum, the West Slovakian Museum in Trnava, the Čaplovič Library in Dolný Kubín and so forth.

While the musical aspect of early music is entirely associated with a baroque interpretation now (to play baroque music on modern instruments would, in fact, be generally thought of as an anachronism today), its visual aspect does not follow such an easy way, which is, to a certain extent, quite understandable.

A visual work of art must be exposed to a critical reading, while having in mind the contemporary stylisation, which is a matter of an artistic process but also fashion. Then also a certain idealisation, the contemporary beauty ideal but also contemporary theatrical standards. The knowledge of such standards would enable us to recognise the spirit of the time. Any recording of a contemporary theatrical performance is short of full reality and, therefore, we cannot take it as a full reality, either. However, there is no other option, as a matter of fact, but to let oneself be inspired by it.

Key words: graphics – baroque stage setting practice – early music.

doc. PhDr. Tomáš Surý, ArtD.

Katedra spevu Hudobnej a tanečnej fakulty VŠMU v Bratislave

tomassury@gmail.com